

Nordiska
ministerrådet

Vägledning för integrering av
**hållbar utveckling
jämsköldhet
barnrätts- och ungdoms-
perspektiv**

Innehåll

Inledning	3
Beskrivning av de tvärgående perspektiven	5
Integrera i praktiken – en steg-för-steg-guide	8
Så kommer du igång	19
Fördjupning	21
Hållbar utveckling	22
Jämställdhet	26
Barnrätts- och ungdomsperspektivet	29
Intersektionalitet	32

Den här publikationen finns även som en webbtillgänglig online-version:
pub.norden.org/politiknord2021-732/

Inledning

Vårt arbete vid Nordiska ministerrådet påverkar livet för människor i Norden. Vi gör insatser som underlättar vardagen för de nordiska invånarna, vi för samman nordiska aktörer för ömsesidigt lärande och vi tar fram kunskap och lösningar som understöder utvecklingen i de nordiska länderna. Det är därför viktigt att vi säkerställer att vårt arbete är hållbart, jämställt, inkluderande, representativt och tillgängligt.

Nordiska ministerrådet har genom sin [Vision 2030](#) satt höga mål för arbetet med de tvärgående perspektiven hållbar utveckling, jämställdhet och ett barnrätts- och ungdomsperspektiv. [Nordiska ministerrådets policy för integrering av hållbar utveckling, jämställdhet och ett barnrätts- och ungdomsperspektiv](#) (hädanefter kallad "policyn") gäller för alla som arbetar inom eller på uppdrag av ministerrådet. Policyn fastslår att hållbar utveckling, jämställdhet och ett barnrätts- och ungdomsperspektiv ska genomsyra hela Nordiska ministerrådets arbete. Integrering av dessa perspektiv är en förutsättning för att nå visionen om Norden som världens mest hållbara och integrerade region år 2030.

Nordiska ministerrådets ambitiösa arbete med integrering

Nordiska ministerrådets arbete utgår från internationella förpliktelser som FN:s globala hållbarhetsmål, FN:s kvinnokonvention och FN:s konvention om barnets rättigheter.

Nordiska ministerrådet är genom sina höga ambitioner kring integrering en föregångare. Ministerrådet är exempelvis bland de första organisationerna att koppla samman de tre tvärgående perspektiven i en samlad policy.

Vad innebär policyn i praktiken för dig som medarbetare vid eller samarbetspart till Nordiska ministerrådet? Denna vägledning ska vara ett stöd för dig. Den ska fylla en funktion oavsett vilken utgångspunkt eller roll du har – antingen genom att få dig att komma igång, fördjupa ditt arbete eller bekräfta att du är på rätt väg. Genom vägledningen vill Nordiska ministerrådet

- sätta in integreringsarbetet i ett större sammanhang och visa på dess betydelse för Nordiska ministerrådets arbete i stort
- visa hur du steg-för-steg kan integrera perspektiven i ditt arbete som medarbetare vid eller samarbetspart till Nordiska ministerrådet
- ge möjlighet till fördjupning i hållbar utveckling, jämställdhet och ett barnrätts- och ungdomsperspektiv samt ge konkreta exempel på vad integrering av dessa perspektiv kan innebära.

Vad innebär integrering av de tvärgående perspektiven?

Att integrera innebär att du löpande analyserar ditt arbete med utgångspunkt i hållbar utveckling, jämställdhet och ett barnrätts- och ungdomsperspektiv och låter analysen påverka dina beslut.

De tvärgående perspektiven ska alltså på ett systematiskt sätt påverka verksamheten. De ska finnas med i alla led av planering, beslutsfattande, genomförande och utvärdering.

Beskrivning av de tvärgående perspektiven

Hållbar utveckling, jämställdhet och ett barnrätts- och ungdomsperspektiv är nära kopplade till varandra. Hållbar utveckling förutsätter exempelvis ett ökat fokus på jämställdhet och barn och unga. Men vad handlar dessa tvärgående perspektiv om och hur ska de integreras i Nordiska ministerrådets verksamhet?

Hållbar utveckling

Den vanligaste definitionen av hållbar utveckling är *en utveckling som tillfredsställer dagens behov utan att äventyra kommande generationers möjligheter att tillfredsställa sina behov*. Arbetet med hållbar utveckling tar i beaktande alla de tre dimensionerna av hållbarhet – den ekologiska, den sociala och den ekonomiska – som är integrerade och ömsesidigt beroende av varandra. Den bärande idén i strävan mot hållbar utveckling är att samlat anlägga dessa tre perspektiv på samhällets utveckling, där ett perspektiv hela tiden behöver ställas i relation till de andra. Agenda 2030 och de 17 globala målen för hållbar utveckling fungerar som en internationell ledstjärna för Nordiska ministerrådets bidrag till ett mer hållbart samhälle. De nordiska länderna ligger i framkant i världen i strävan efter hållbarhet, men vi står fortfarande inför flera gemensamma hållbarhetsutmaningar.

Hur integrerar du hållbar utveckling?

Att integrera hållbar utveckling i Nordiska ministerrådets arbete handlar om att sätta sig in i och ta hänsyn till hur de initiativ och beslut du tar påverkar samhället utifrån den sociala, ekonomiska och ekologiska dimensionen av hållbar utveckling. Agenda 2030 och de globala målen för hållbar utveckling visar vägen framåt, framförallt i sin helhet men även genom de enskilda hållbarhetsmålen och underliggande delmålen.¹

Jämställdhet

Jämställdhet uppnås när alla män och alla kvinnor har samma rättigheter och möjligheter. Jämställdhet handlar om en rättvis fördelning av makt, inflytande och resurser. FN:s kvinnokonvention med sina 30 artiklar är en viktig utgångspunkt för arbetet. Agenda 2030:s [globala hållbarhetsmål 5](#) slår vidare fast att jämställdhet mellan kvinnor och män är en förutsättning för en hållbar och fredlig utveckling. Nordiska ministerrådets Vision 2030:s strategiska prioritet kring social hållbarhet lyfter tydligt fram att vi ska sträva efter jämställdhet i Norden. De nordiska länderna ligger i framkant i världen i strävan efter jämställdhet, men det behöver fortsatt göras insatser för att uppnå ett jämställt samhälle.

Hur integrerar du jämställdhet?

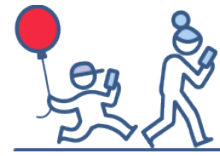
Att integrera ett jämställdhetsperspektiv i Nordiska ministerrådets arbete handlar om att sätta sig in i och beakta hur kvinnor respektive män påverkas av de beslut och initiativ du tar. Det innebär att du i ditt arbete ska bidra till att kvinnor och män, flickor och pojkar får samma makt att forma samhället och sina egna liv.

---

1. Nordiska ministerrådets 12 målsättningar i handlingsplanen för visionen är viktiga att ta i beaktande i arbetet med hållbar utveckling eftersom de är styrande för hela verksamheten. Det finns en tydlig koppling mellan de 12 nordiska målsättningarna för visionen och de 17 globala målen för hållbar utveckling.

Barn och unga

Ett barnrätts- och ungdomsperspektiv innebär att barns rättigheter värnas genom att sätta barnets bästa i fokus. Det innebär också att barn och unga på olika sätt görs delaktiga och ges inflytande i verksamheten. Nordiska ministerrådets Vision 2030:s strategiska prioritet kring social hållbarhet lyfter tydligt fram att vi ska sträva efter att vara en inkluderande region. Det innebär bland annat att Nordiska ministerrådet ska ge det nordiska civilsamhället, särskilt barn och unga, en starkare röst och delaktighet i det nordiska samarbetet. Barn och unga är prioriterade målgrupper eftersom en förutsättning för att nå visionen är att öka barns och ungas välbefinnande, deras möjlighet att utöva sina rättigheter och bli hörda.

Hur integrerar du ett barnrätts- och ungdomsperspektiv?

Att integrera ett barnrätts- och ungdomsperspektiv i Nordiska ministerrådets arbete handlar om att sätta sig in i och beakta hur olika barn och unga påverkas av de beslut och initiativ du tar. Barnets bästa måste ligga till grund för alla beslut. Det innebär också att du ska inkludera barn och ungas kunskap och perspektiv i ditt arbete. Där barn och unga påverkas direkt av arbetet är det viktigt att de involveras i alla led.

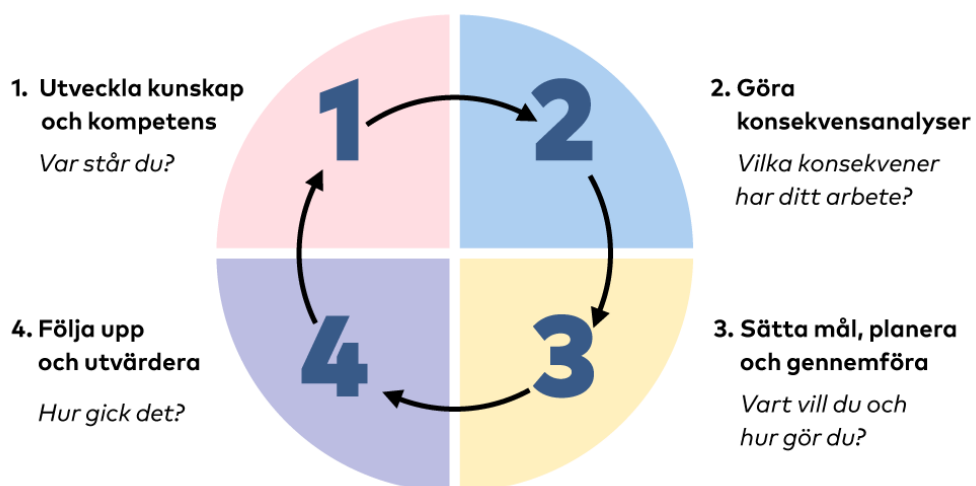
Integrera i praktiken – en steg-för-steg-guide

Nordiska ministerrådet arbetar med integrering för att omsätta hållbar utveckling, jämställdhet och ett barnrätts- och ungdomsperspektiv i policyutvecklingen och i praktiken. Perspektiven ska vara en naturlig del av allt det arbete som genomförs inom och på uppdrag av Nordiska ministerrådet. För att vara hållbart måste integreringsarbetet alltid genomföras som en del av det vanliga arbetet – aldrig som ett separat sidospår eller projekt.

Vad de olika perspektiven innebär varierar mellan olika sakområden och arbetsuppgifter. Integrering som princip likväl som denna vägledning bygger därför på att det är du som är bäst lämpad att identifiera relevanta perspektiv på hållbar utveckling, jämställdhet och barnrätts- och ungdomsfrågor inom ditt eget sakområde och för dina arbetsuppgifter.

Nordiska ministerrådet har genom policyn etablerat en rad gemensamma principer för integrering. I denna vägledning ges en mer ingående beskrivning av hur du steg-för-steg kan arbeta enligt dessa principer (Figur 1).

Figur 1. Modell för integrering av de tvärgående perspektiven i Nordiska ministerrådets verksamhet.

Nordiska ministerrådets principer för integrering

Genom de gemensamma principerna för integrering fastslår Nordiska ministerrådet att alla sektorer och institutioner ska

- säkerställa att de har kunskap och kompetens att arbeta i enlighet med policyn
- utföra konsekvensanalyser och formulera resultat- och verksamhetsmål
- integrera samtliga perspektiv i sina styrdokument och verktyg på ett systematiskt sätt som stöder den dagliga verksamheten
- agera medvetet och bidra till att stärka hållbar utveckling, jämställdhet och ett barnrätts- och ungdomsperspektiv
- säkerställa tid och budget i sin resursplanering som möjliggör en god integrering
- sträva efter en jämn fördelning mellan män och kvinnor i olika typer av kommittéer, styr- och referensgrupper (40–60 procent) samt eftersträva genomtänkt representation utifrån andra relevanta mångfaldsgrunder
- då barn och unga involveras i arbetet följa Nordiska ministerrådets vägledande principer och förhållningssätt för involvering av barn och unga
- då det genomförs möten och andra evenemang säkerställa att de är tillgängliga utifrån deltagarnas funktionsförmåga
- i anskaffning och användning av produkter och tjänster sträva efter att välja ekologiskt, socialt och ekonomiskt hållbara alternativ.

Framgångsfaktorer för ett välfungerande integreringsarbete:

- att det finns ett starkt, uttalat och tydligt stöd från ledningen för att prioritera perspektiven i verksamheten
- att det finns en gemensam kunskaps- och värderingsbas för integreringsarbetet som både medarbetare, samarbetsparter och chefer delar
- att det finns stöd för medarbetare att i praktiken integrera
- att perspektiven görs till en del av verksamhetens löpande styrning och kvalitetssystem
- att arbetet har en tydlig koppling till den egna verksamheten och upplevs relevant och värdeskapande.

Utveckla kunskap och kompetens

Det är viktigt att du som medarbetare vid eller samarbetspart till Nordiska ministerrådet har kunskap och kompetens som stöder ditt arbete med att integrera de tvärgående perspektiven.

Först och främst behöver du förstå vad integrering innebär och hur det skiljer sig från att arbeta med perspektiven som sakpolitiska områden.

För att kunna integrera behöver du tillsammans med dina kollegor också hitta kopplingen till perspektiven i ditt arbete. Din roll sätter gränser för vad du kan påverka och det är viktigt att hitta frågeställningar som är relevanta för just dina arbetsuppgifter.

Checklista:

- Läs Nordiska ministerrådets policy för integrering av hållbar utveckling, jämställdhet och ett barnrätts- och ungdomsperspektiv.
- Säkerställ att du har en grundläggande förståelse för de tvärgående perspektiven. Du kan börja med att läsa vägledningens fördjupningskapitel om de tvärgående perspektiven.
- Fyll på med kunskap och kompetens kring de tvärgående perspektiven löpande genom att läsa på och delta i utbildningar.
- Bekanta dig med modellen för integrering av de tvärgående perspektiven i praktiken. Formulera för dig själv vad ditt integreringsansvar kan innebära i ditt arbete – konkretisera och exemplifiera så långt som möjligt.
- Gör de tvärgående perspektiven till dina genom att analysera

hur de knyter an till ditt sakområde. Det kan vara en god idé att göra detta tillsammans med kollegor. Sätt ord på hur du i din roll och i dina arbetsuppgifter kan bidra.

Exempel: I stort sett alla ministerråd har nu antagit samarbetsprogram eller strategier med tydlig hänvisning till de globala målen eller hållbar utveckling. Samarbetsprogrammet för fiske och vattenbruk, jordbruk, livsmedel och skogsbruk har exempelvis tagit ställning till vilka globala mål som är mest relevanta för dess arbete. Det arktiska samarbetsprogrammet 2018–2021 förhåller sig också på ett konkret plan till Agenda 2030 och kopplar tydligt samman sina initiativ till olika delmål.

Exempel: Nordic Forest Research och [Forest Bioeconomy Network](#) har utlyst stöd till [nätverksaktiviteter med ett tematiskt fokus på jämställdhet inom framtidens skogsbruk](#).

Vad finns det för stöd?

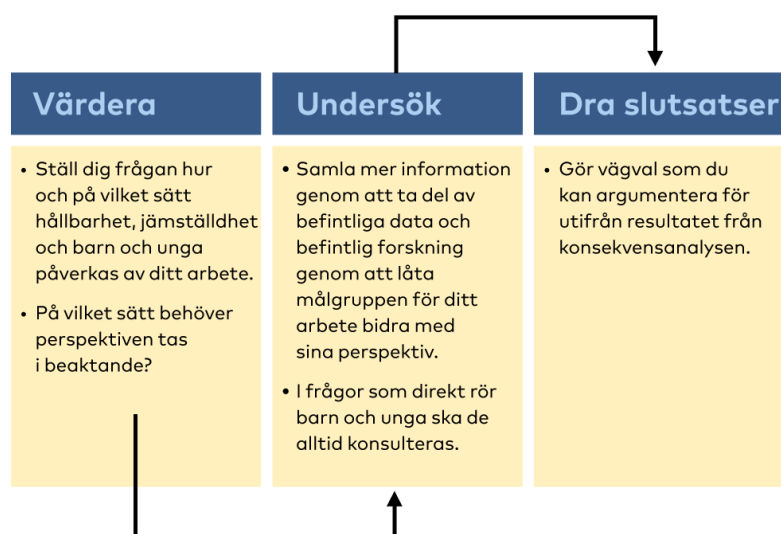
Inom Nordiska ministerrådet finns en rad olika typer av stöd. Detta beskrivs närmare i fördjupnings-kapitlen. För en aktuell bild av befintligt stöd kan du alltid vända dig till rådgivarna inom områdena hållbarhet, jämställdhet och barn och unga. De kan peka på lämpligt stödmaterial och utbildningsmöjligheter och vid behov hänvisa vidare till ytterligare aktörer eller resurser.

Göra konsekvensanalyser

Integrering handlar om att löpande analysera sitt arbete med utgångspunkt i de tvärgående perspektiven och låta beslut påverkas av analysen. Analysen av arbetet genomförs genom någonting som här kallas för konsekvensanalys.

Genom en konsekvensanalys konkretiserar du på vilket sätt ditt arbete både bidrar till respektive motverkar hållbar utveckling, ökad jämställdhet och ett stärkt barnrätts- och ungdomsperspektiv. Du kan genomföra konsekvensanalyser på såväl kommande, pågående och slutförda arbetsuppgifter. I vissa roller fungerar du som uppdragsgivare eller kravställare i relation till externa aktörer. Det är då viktigt att efterfråga konsekvensanalyser i dina beställningar.

Figur 2: Konsekvensanalysens delar

För jämställdhet och barn och unga handlar konsekvensanalyser om hur olika grupper av kvinnor och män och barn och unga påverkas av ditt arbete. Ofta behöver målgruppen tillfrågas direkt för att få ett heltäckande underlag för analysen. Först då vi sätter kvinnors och mäns och barn och ungas varierande förutsättningar i fokus kan vi upptäcka skillnader i livsvillkor och en ojämн fördelning av makt och inflytande. Det är med utgångspunkt i denna analys som du kan identifiera sätt att öka jämställdheten och i större utsträckning sätta barns bästa i fokus.

För hållbar utveckling handlar det om att analysera hur de tre dimensionerna för hållbar utveckling påverkas av ditt arbete. Det är viktigt att man analyserar både vilka positiva och negativa effekter arbetet har på hållbar utveckling utgående från olika perspektiv. Här kan man välja att använda sig av Agenda 2030 och de 17 globala målen för hållbar utveckling som ramverk för analysen, eventuellt med utgångspunkt i det mål som ligger närmast ditt

sakområde.² Först då vi vet hur vårt arbete relaterar till de olika hållbarhetsdimensionerna och hållbarhetsmålsättningarna kan vi medvetet arbeta för en mer hållbar utveckling.

Checklista:

- Sök efter eventuella konsekvensanalyser för de tvärgående perspektiven som redan finns för ditt sakområde och orientera dig i befintliga slutsatser och lärdomar.
- Analysera hur arbetet på ditt sakområde påverkar hållbarhet, jämställdhet och barn och unga genom att identifiera positiva och negativa konsekvenser för sakområdets arbete i sin helhet eller konkreta aktiviteter.
- Hitta sätt att motverka negativa konsekvenser och förstärka positiva effekter sett till de olika perspektiven.

Exempel: Rådet för nordiskt samarbete om funktionshinder, Funktionshinderrådet, har utvecklat en [modell för att lyfta barnrätts- och ungdomsperspektivet i sina möten](#). Modellen består av två delar. Dels bjuder man in företrädare för barn och unga med funktionsnedsättning till mötena. Dels integreras reflektionspunkter i mötets agenda, som en av mötets första punkter, diskuterar rådsmedlemmarna allmänt om barnrätts- och ungdomsperspektivet i just detta möte, relevans, hur man gjort och inte gjort etc. Därutöver avslutas varje större punkt eller temadiskussion med en reflektion över följande fyra frågor:

1. Hur bidrar arbetet till att tillgodose barns rättigheter?
2. Hur berörs barn och unga av de frågor vi arbetar med?
3. Vilka barn och unga berörs respektive berörs inte?
4. Vilka barn och unga exkluderas och varför?

Varför konsekvensanalys?

Integrering förutsätter att du analyserar ditt arbete med "perspektivglasögon" – ett slags filter genom vilket du betraktar ditt arbete. Genom att utföra en konsekvensanalys av ditt arbete i relation till de tvärgående perspektiven får du information om hur du kan integrera dessa perspektiv i högre utsträckning.

---

2. Det finns mycket material om synergier och kopplingspunkter mellan de olika globala hållbarhetsmålen och delmålen som kan vara till användning i detta arbete. Här är ett exempel: <https://www.sei.org/wp-content/uploads/2019/04/sei-brief-2019-sdg-synergies-2.pdf>

Sätta mål, planera och genomföra

Då du genomfört en konsekvensanalys får du insikt i hur ditt arbete påverkar strävan mot hållbarhet, jämställdhet och ett stärkt barnrätts- och ungdomsperspektiv. Med utgångspunkt i konsekvensanalysen kan du ta fram förslag på resultat- och verksamhetsmål. Det handlar om att precisera hur du ska ta hänsyn till de slutsatser du dragit i konsekvensanalysen och sätta en rimlig ambitionsnivå för arbetet.

På en verksamhetsövergripande nivå är **policy** en sådan typ av målformulering. Den fastslår att integrering ska göras och när samt vilka som är ansvariga för arbetet. På sektors-, program- och projektnivå krävs andra typer av konkretiseringar. Där är det bra att försöka undvika alltför generella formuleringar och istället vara mer detaljerad kring hur det egna arbetet beaktar de tvärgående perspektiven (exempelvis då vi planerar konferensen X ska vi säkerställa att Y).

Uppsatta verksamhets- och resultatmål behöver i nästa steg påverka ditt agerande och dina vägval. Målsättningarna kan först göra nytta då de får praktiska konsekvenser i form av en förändring i vad som görs. Att ge hållbar utveckling, jämställdhet och ett barnrätts- och ungdomsperspektiv utrymme innebär både att det får ta tid och kosta pengar. Kravet på ett medvetet agerande som stärker de tre perspektiven är högt ställt. Du behöver alltså kunna redogöra för hur du resonerat och agerat i relation till dem.

Din roll avgör vilket led i en förändringskedja eller vilka delar av en verksamhet du kan påverka. Vissa gånger kan ditt agerande ligga flera steg ifrån en direkt påverkan på en målgrupp eller ett projekt. När du fattar övergripande policybeslut eller sätter upp ramverket för till exempel en stödordning kan avståndet till påverkan för målgruppen upplevas långt. Andra gånger är det i ditt direkta agerande som du stärker något av de tre perspektiven. Hur du reser i ditt arbete är ett sådant exempel. Oavsett vilken kugge du bidrar med är den kuggen viktig. Alla behöver verka i samma riktning för att Nordiska ministerrådets Vision 2030 ska kunna uppnås.

Checklista:

- Sätt en övergripande ambition för integreringsarbetet – resonera med kollegor och din chef vilken nivå som är rimlig att lägga arbetet på.
- Sätt med utgångspunkt i konsekvensanalysen mål för arbetet med integrering, där du beskriver vad du vill uppnå.
- Formulera sätt att följa upp och mäta hur du lyckas i integreringsarbetet – det kan både handla om kvalitativa och kvantitativa metoder och indikationer.
- Säkerställ att det finns tid för integreringsarbetet – det gäller inte bara för personer i ledande eller beställande roller utan

också för dig i ditt självledarskap.

- Se till att det finns budget som ger utrymme för integreringsarbetet. Det kan handla om att vissa initiativ och processer behöver få ta mer tid eller om att det ska finnas resurser för att välja mer hållbara alternativ vid inköp och upphandlingar.

Exempel: Ett sätt att inkludera ett barnrätts- och ungdomsperspektiv är att ge barn och unga en plats vid bordet – ge dem direkt representation i olika kommittéer eller andra beslutsfattande grupper och därmed en möjlighet att påverka och delta i beslutsfattandet. Den nordiska expertgruppen för hållbar utveckling har exempelvis två ungdomsrepresentanter med i kommittén – representanterna roterar utifrån ordförandeskapsroteringen i ministerrådet. Sakkunniggrupperna i både kultur- och språkprogrammet Volt och stödprogrammet Norden 0–30 består delvis av ungdomsrepresentanter som är med och fattar beslut om beviljande av projektmedel.

Exempel: Nordens hus uppmuntrar sina samarbetspartner att tillämpa de horisontella perspektiven jämställdhet, barn och unga och hållbar utveckling. Hösten 2020 hölls Reykjavíks internationella filmfestival RIFF. Inför festivalen arrangerade RIFF en veckolång workshop, "Stelpur filma", i Nordens hus för 60 flickor i åttonde och nionde klass från olika skolor i Reykjavík. I en kvinnodominerad miljö fick flickorna lära sig av framstående mentorer från filmindustrin och producerade sina egna kortfilmer som visades på Bíó Paradís.

Exempel: Nordregio har i sitt beviljningsbrev för 2021 mål som är tydligt kopplade till jämställdhet. Där framgår att Nordregio ska arbeta systematiskt för att integrera jämställdhet i sin verksamhet, både i program och projekt samt internt i ledning och bland medarbetare för att stärka kvaliteten och relevansen av arbetet.

Vilken typ av målsättningar?

Verksamhets- och resultatmål kan inkluderas i samarbetsprogram, i program- och projektbeskrivningar, arbetsplaner och beställningar till externa aktörer.

Vissa målsättningar är redan fastslagna genom policyn för integrering av de tvärgående perspektiven. Ambitionen om en jämn fördelning mellan män och kvinnor i olika typer av kommittéer, styr- och referens-grupper genom en fördelning på 40–60 procent är ett sådant exempel.

Följa upp och utvärdera

En viktig förutsättning för att kunna agera medvetet är att löpande följa upp och utvärdera hur arbetet inom Nordiska ministerrådet påverkas då de tre perspektiven integreras i verksamheten.

I [policyn](#) framgår att integreringsarbetet utvärderas som en del av den löpande uppföljningen och utvärderingen av Nordiska ministerrådets arbete. Det innebär att perspektiven behöver finnas med som en del i organisationens övergripande kvalitetssystem. De ska också vara en integrerad del av uppföljningen av enskilda initiativ och aktiviteter. Perspektiven ska även finnas med som en dimension i rapporteringen till Nordiska rådet och den regelbundna rapportering som sker till ansvariga ministrar inom olika sektorer.

Det är också viktigt att ta fram mätbara indikatorer som kan visa på i vilken utsträckning målen uppnåtts. För jämställdhetsområden är könsuppdelad statistik en viktig pusselbit och för barn och unga kan åldersuppdelad statistik vara viktig.

Val av uppföljnings- och utvärderingsmetod måste anpassas till arbetsuppgiftens eller verksamhetens karaktär och omfattning. Uppföljning kan exempelvis innebära

- diskussioner med kollegor om en genomförd insats
- mätning av olika parametrar – deltagare, taltid eller synlighet i sociala medier
- enkäter eller intervjuer med målgruppen för en insats, exempelvis olika grupper av barn och unga.

Uppföljning vs utvärdering

Att följa upp betyder att du samlar in eller ger en extern aktör i uppdrag att samla in underlag om hur någonting har gått. Att utvärdera innebär att underlaget från en uppföljning används till att dra slutsatser – till att bedöma hur bra det gått och försöka klarlägga orsakssamband.

Det är viktigt att tänka till före insatsen hur uppföljning och utvärdering ska ske. Integreringen misslyckas om de olika perspektiven läggs på som ett raster först i slutet av en arbetsprocess. Att exempelvis i redovisningen till ett stödprogram fråga hur ett projekt har beaktat ett jämställdhetsperspektiv utan att tidigare i processen påtala att det förväntas, resulterar ofta i efterkonstruktioner – svar som inte stämmer överens med hur projektet lagts upp.

Exempel: NordForsk har gjort en egen översikt över vilka globala mål deras stöd avser. Det skapar möjlighet att arbeta mer målmedvetet och ta ställning till om det finns mål som borde ges mer fokus i stödprogrammen.

Checklista:

- Tänk till hur en insats ska följas upp och utvärderas redan i planeringsstadiet.
- Använd uppföljningsmetoder anpassade till karaktären och omfattningen på den aktivitet eller verksamhet du ska följa upp.
- Med utgångspunkt i uppsatta ambitioner och mål – följ upp hur arbetet med att främja hållbar utveckling, jämställdhet och ett barnrätts- och ungdomsperspektiv har gått.
- Ställ krav på att arbetet med utgångspunkt i de tre tvärgående perspektiven ska vara en del av redovisningar från projekt och initiativ.
- Bedöm hur väl arbetet med integrering genomförts i förhållande till de målsättningar som sattes upp. Slå fast vad som gjorts bättre respektive sämre och analysera varför det ser ut som det gör.
- Dra slutsatser om vad du kan vidareutveckla nästa gång och använd dem i den fortsatta planeringen.

Så kommer du igång

Nu har du fått information om vad integrering innebär i praktiken och en steg-för-steg-guide om hur du kan gå till väga. Det kan kännas överväldigande att komma igång om du inte arbetat med integrering tidigare. Det viktigaste är nu att du börjar integrera som en del av ditt arbete. Ett förslag är att börja använda vägledningen på en av de konkreta arbetsuppgifter du sitter med just nu. Vad det konkret innebär beror på vilka arbetsuppgifter du sitter med. Det kan exempelvis handla om att:

Policy och rådgivning

- utveckla ett nytt samarbetsprogram eller styrdokument för sakområdet
- planera dagordningen och sakframställningarna inför ett ämbetsmannakommitté-, ministerråds- eller arbetsgruppsmöte
- nominera eller utse deltagare till en kommitté, arbetsgrupp eller panel utgående från ett jämställdhets- och åldersperspektiv

Projekt- och budgetstyrning

- formulera en projekt- eller programbeskrivning med tillhörande aktiviteter, styrning och budget
- vidareutveckla kriterier, upplägg, ansökan eller redovisning för ett stödprogram eller andra typer av utlysningar
- förbereda en upphandling eller beställning för ett uppdrag som ska genomföras av en extern aktör
- fördela ekonomiska resurser som en del av sakområdets eller projektets budget

Kommunikation

- formulera texter och ta fram bilder och videor till Nordiska ministerrådets kommunikations- och pressmaterial på webb och sociala medier
- planera innehåll och upplägg på konferenser, seminarier, debattarrangemang eller andra tillställningar

Administration och koordinering

- planera det praktiska upplägget inför ett ämbetsmannakommitté-, ministerråds-, eller arbetsgruppsmöte
- budgetera och betala ut honorar i samband med möten och konferenser för ungdomsrepresentanter eller deltagare
- köpa in och välja produkter och tjänster i samband med möten och konferenser (hållbara alternativ)
- välja utrymme eller lokal i samband med möten, konferenser eller annat (hållbara och tillgänglighetsanpassade alternativ)

Ledarskap

- använda personal-, avdelnings- och teammöten för att stödja, diskutera och praktiskt arbeta med integrering av de tvärgående perspektiven i verksamheten
- följa upp och styra verksamheten
- ta med de tvärgående perspektiven i medarbetarsamtal.
- Sedan kan du successivt utveckla integreringsarbetet till att omfatta allt fler av dina arbetsprocesser. Med tiden kommer det integrerande perspektivet att bli en självklar del av ditt arbete. Det kommer då att falla sig naturligt att löpande beakta hållbar utveckling, jämställdhet och ett barnrätts- och ungdomsperspektiv.

Hur skapar du tid för integreringsarbetet?

Ett bra sätt att säkra att integreringen ges utrymme i arbetet är att ha en stående tid, en gång per månad eller halvår, där du ensam eller tillsammans med andra sätter fokus på integrering. Använd vägledningen som stöd för att värdera och vidareutveckla ditt arbete.

Fördjupning

- ▶ Hållbar utveckling i Nordiska ministerrådet
- ▶ Jämställdhet i Nordiska ministerrådet
- ▶ Barnrätts- och ungdomsperspektivet i Nordiska ministerrådet
- ▶ Intersektionalitet i Nordiska ministerrådet

Hållbar utveckling i Nordiska ministerrådet

Målsättningar

Nordiska ministerrådets Vision 2030 handlar om att Norden ska bli världens mest hållbara och integrerade region. Att vara föregångare i strävan mot en allt mer hållbar utveckling är därmed centralt för Nordiska ministerrådets arbete. I Nordiska ministerrådets [handlingsplan för visionen](#) framgår bland annat att Nordiska ministerrådet ska gå ännu längre än Agenda 2030 och Parisavtalet.

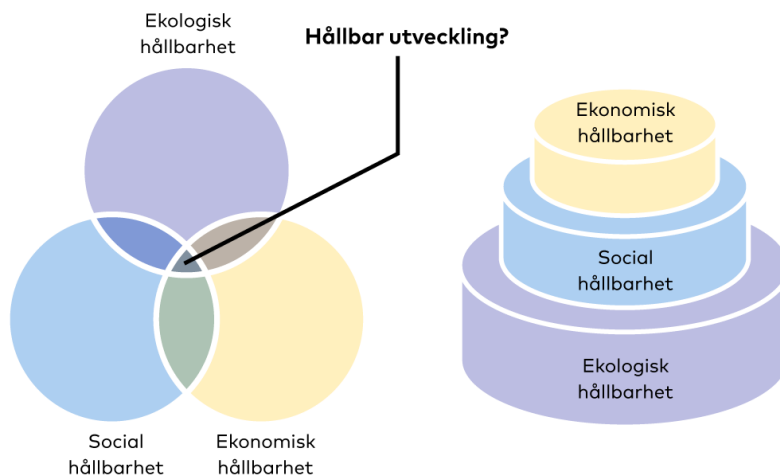

"Hållbar utveckling är en utveckling som tillfredsställer dagens behov utan att äventyra kommande generationers möjligheter att tillfredsställa sina behov."

Brundtlandkommissionens definition av hållbar utveckling från 1987.

Hållbar utveckling består av tre dimensioner – den ekonomiska, den sociala och den ekologiska – som både är integrerade och ömsesidigt beroende. Det finns olika sätt att försöka åskådliggöra hur de tre dimensionerna hänger ihop. Ett sätt är ett så kallat Venn-diagram där de tre dimensionerna ges lika tyngd och värde. Ett alternativt sätt att beskriva hållbar utveckling är genom en hierarki där ekologisk hållbarhet ges större vikt och ses som en förutsättning för både social som ekonomisk hållbarhet. Båda sätten att åskådliggöra dimensionerna bygger dock på ett tydligt beroendeförhållande mellan dem.

Figur 3. De tre dimensionerna av hållbar utveckling är både integrerade och ömsesidigt beroende. Nordiska ministerrådet utgår från bilden till höger, som beskriver ett integrerat hållbarhetsperspektiv.

Nordiska ministerrådet utgår från det andra alternativet för att definiera hållbar utveckling – det vill säga ett integrerat hållbarhetsperspektiv. Ett integrerat hållbarhetsperspektiv innebär att den ekonomiska dimensionen bör stödja den sociala dimensionen, så att samhället som helhet kan utvecklas inom gränserna för den ekologiska hållbarheten. Det är ett sätt att skapa ett varaktigt ekosystem som säkrar en social välfärd och en grön ekonomisk utveckling.

I beaktandet av hållbar utveckling ligger ett stort fokus i Norden på en ekologiskt hållbar utveckling, eftersom vi är särskilt utmanade på detta område i och med en ohållbar konsumtion och produktion, klimatförändringen samt biodiversitetskrisen. Fokuset på ekologiskt hållbar utveckling ska dock inte tas utan ett beaktande av den sociala och ekonomiska hållbarheten.

Organisation

Det är samarbetsministrarna (MR-SAM) som ytterst ansvarar för hållbarhetsfrågorna i Nordiska ministerrådet. Till deras stöd finns också en [nordisk expertgrupp för hållbar utveckling](#). Expertgruppen har i uppdrag att stödja NSK och MR-SAM i genomförandet och uppföljningen av Vår vision 2030 samt det tvärgående arbetet med hållbar utveckling i Nordiska ministerrådet.³ Expertgruppen består av medlemmar med representation från de nordiska ländernas ministerier samt ungdomsorganisationer med nära anknytning till det nationella arbetet med hållbar utveckling och Agenda 2030.

Utblick

Agenda 2030 och de 17 globala målen för hållbar utveckling skapar ett sammanhållet internationellt ramverk för hållbar utveckling. Agenda 2030 är ett dokument som världens stats- och regeringschefer enats om i regi av FN i september 2015. Målen är storslagna och handlar bland annat om att avskaffa extrem fattigdom, att minska ojämlikheter och orättvisor i världen, att främja fred och rättvisa samt att lösa klimatkrisen (Figur 3).

Till vart och ett av de 17 globala hållbarhetsmålen finns delmål formulerade – delmål som mer konkret riktar in sig på hur de övergripande målen ska uppnås. Till alla mål finns också utarbetade indikatorer som kan användas för att mäta hur olika länders arbete med målen fortskrider. Du kan testa dina kunskaper om de globala hållbarhetsmålen [här](#).

Figur 4. Agenda 2030:s 17 globala mål för hållbar utveckling som blev antagna i september 2015.

Parisavtalet som antogs i december 2015 är ytterligare ett viktigt internationellt steg i arbetet för ökad hållbar utveckling. Det är ett klimatavtal som världens länder enats om som fokuserar på att begränsa den globala uppvärmningen genom att minska utsläppen av växthusgaser. Parisavtalet slår fast att den globala temperaturökningen ska hållas väl under 2 grader och helst begränsas till 1,5 grader. Åtagandena som länderna gör ska skärpas successivt och stämmas av globalt vart femte år genom en global översyn. En viktig princip i klimatavtalet är också att de länder som har bäst förutsättningar ska gå före. Det innebär att industrialiserade länder ska ge stöd till utvecklingsländer

3. Den nordiska expertgruppen för hållbar utvecklings mandat i perioden 2021–2024: <https://www.norden.org/sv/information/om-nordiska-expertgruppen-hallbar-utveckling>

Publikationer och stödmaterial

- Nordisk arbetsplan för hållbar utveckling i perioden 2021–2024
- Nordiska ministerrådets hållbarhetsredogörelse 2020
- Hållbar utveckling i praktiken. Exempel från Norden (2017)
- Agenda 2030 och hållbarhetsmålen på lokal nivå. Checklista och inspiration till att komma igång (2020)

Information om de globala målen finns tillgänglig på svenska, danska, norska, finska och isländska.

Jämställdhet i Nordiska ministerrådet

Målsättningar

De nordiska ländernas medvetna arbete för ökad jämställdhet mellan könen är en grundpelare i de moderna nordiska välfärdssamhällena. Det är ett område där samarbetet inom Norden varit omfattande och också inneburit att Norden idag är världens mest jämställda region. Samtidigt finns mycket kvar att göra för ökad jämställdhet på arbetsmarknaden, i hemmet och i beslutande organ.

Frågeställningar för utvecklingsprojekt och program:

- Finns det systematiska skillnader mellan könen – deras förutsättningar och roller de har och ges? Det kan exempelvis handla om arbete, tillgänglighet, inflytande, hälsa och ekonomi. Försök problematisera skillnaderna och hitta stöd för dina påståenden i forskning och statistik.
- Kan det vara läge att ta stöd av organisationer eller aktörer som arbetar med eller specialiserat sig på jämställdhet inom sektorn?
- Vilka hinder finns för kvinnors respektive mäns deltagande, inflytande och påverkan?
- Finns könssuppladad statistik i så hög utsträckning som möjligt?
- Hur kan du uppnå en balans mellan kvinnliga och manliga deltagare/medverkande? För områden som domineras av det ena könet är det extra viktigt att försöka hitta nya kanaler och nätverk och vidga frågeställningen. Ett sätt kan också vara att låta medverkande reflektera över varför könsfördelningen ser ut som den gör och diskutera lösningar.

Organisation

Det är Nordiska ministerrådet för jämställdhet och LGBTI (MR-JÄM) som ytterst ansvarar för jämställdhetsfrågorna i Nordiska ministerrådet. [Nordisk information för kunskap och kön \(NIKK\)](#) är jämställdhetssektorns samarbetsorgan. De samlar in och förmedlar

kunskap om politik och praktik, fakta och forskning på jämställdhetsområdet.

Sedan 2020 har samarbete för lika rättigheter, behandling och möjligheter för LGBTI-personer i Norden även inkluderats i jämställdhetsministrarnas arbete. LGBTI är en förkortning av engelskans lesbian, gay, bisexual, trans och intersex.

Utblick

Kvinnokonventionen och Pekingplattformen: 1979 beslutade FN om konventionen om avskaffande av all slags diskriminering – ofta omnämnd som kvinnokonventionen. Det är en konvention som samtliga länder i Norden ratificerat och därmed accepterat att följa. 1995 antog FN en handlingsplan för sitt jämställdhetsarbete – den så kallade Pekingplattformen.

FN:s kvinnokonvention och Pekingplattform är centrala internationella jämställdhetsdokument. Kvinnokonventionen består av 30 artiklar som delats in i tre huvudgrupper, varav de två första är så kallade rättighetsartiklar.

- Artiklarna 1–5 definierar och förklarar könsdiskrimineringens natur och räckvidd samt vilket ansvar stater har att motverka könsdiskriminering. Bland annat tydliggör artikel 2 och 3 den grundläggande förpliktelsen att avskaffa all slags diskriminering av kvinnor.
- Artiklarna 6–16 förbinder stater till mer specifika förpliktelser. De reglerar rättigheter inom områden där könsdiskriminering sker och förtydligar vilka åtgärder stater är skyldiga att vidta.
- Resterande artiklar behandlar Kvinnodiskrimineringskommitténs arbete, rapportering, ratificering av konventionen och tvister om tolkningen.

Inom FN finns [UN Women](#) – FN:s enhet som främjar jämställdhetsarbete genom information, utbildning, politisk påverkan och insamling. En viktig utgångspunkt är att öka kunskapen om de centrala internationella jämställdhetsdokumenten kvinnokonventionen och Pekingplattformen.

Arbetet med att främja ökad jämställdhet pågår också på europeisk nivå. Europeiska jämställdhetsinstitutet ([EIGE](#)) samlar in, analyserar, bearbetar och sprider data och information om jämställdhetsfrågor. En viktig del av arbetet handlar om att göra underlag i olika länder i EU jämförbara, pålitliga och relevanta för användarna.

Publikationer och stödmaterial

- Nordiskt samarbetsprogram för jämställdhet 2019–2022
- Tillägg till samarbetsprogrammet för jämställdhet 2019–2022 rörande LGBTI-samarbetet
- Nordic Gender Equality in Figures
- The Nordic Gender Effect at Work
- Nordic road towards Beijing+25
- Jämställ.nu
- Declaration of Support towards the role of the UN Women in the realisation of the 2030 Agenda for Sustainable Development
- Gender mainstreaming at the Council of Europe

Barnrätts- och ungdomsperspektivet i Nordiska ministerrådet

Målsättningar

Genom den [handlingsplan](#) som konkretiserar Nordiska ministerrådets arbete med Vision 2030 fokuserar mål 11 bland annat på vikten av att ge barn och unga "en starkare röst och delaktighet i det nordiska samarbetet samt öka deras kunskaper om grannländernas språk och kultur". Genom handlingsplanen fastslås också följande:

"Barn och unga är prioriterade målgrupper eftersom en förutsättning för att nå visionen är att öka barns och ungas välbefinnande, deras möjlighet att utöva sina rättigheter och bli hörda. Det nordiska samarbetet ska stärka samarbetet med civilsamhället och planera och genomföra fler projekt i samarbete med barn och unga."

Inom Nordiska ministerrådet omfattar målgrupperna barn och unga alla i åldrarna 0–25 år och är därmed något vidare än exempelvis barnkonventionens fokus på barn som omfattar individer upp till 18 år. Det är viktigt att hålla i åtanke att barn och unga långt ifrån är en homogen grupp. Dimensioner som funktionsnedsättning, kön, könsidentitet eller -uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, sexuell läggning eller ålder kan påverka vilka erfarenheter, förutsättningar och behov barn och unga har.

Att integrera ett barnrätts- och ungdomsperspektiv i Nordiska ministerrådets arbete handlar om att sätta sig in i och beakta hur barn och unga tänker om och påverkas av de beslut och initiativ du tar. En viktig princip är att alltid göra barn och unga direkt delaktiga i de processer som i hög utsträckning berör dem.

Organisation

Samarbetsministrarna, MR-SAM, och därunder den nordiska samarbetskommittén, NSK, har det överordnade samordningsansvaret för det nordiska samarbetet på barn- och ungdomsområdet i Nordiska ministerrådet.

NORDBUK, Nordiska barn- och ungdomskommittén, är det rådgivande och koordinerande organet i övergripande barn- och ungdomsfrågor i Nordiska ministerrådet.

Utblick

FN:s konvention om barnets rättigheter är ledstjärnan i arbetet med att integrera ett barnrätts- och ungdomsperspektiv i Nordiska ministerrådets arbete. Den antogs den 20 november 1989 av FN:s generalförsamling. Alla världens länder utom USA har ratificerat konventionen – det vill säga förpliktigt sig till att följa den. Norge var först ut av de nordiska länderna med att inkorporera barnkonventionen i landets lagstiftning. Sedan dess har även Island, Finland och Sverige gett barnkonventionen samma ställning som lag.

Det finns fyra vägledande principer i FN:s konvention om barnets rättigheter, som gäller alla under 18 år. De är följande:

- **Artikel 2:** Principen om att motverka diskriminering, att alla barn har samma rättigheter.
- **Artikel 3:** Principen om barnets bästa som ska beaktas vid alla beslut som rör barn.
- **Artikel 6:** Principen om rätten till liv, överlevnad och utveckling.
- **Artikel 12:** Principen om respekt för barnets åsikter och att alla barn har rätt att uttrycka sin mening.

Barnombudsmän är en funktion som finns i alla länder och områden i Norden. De delar uppdraget att bevaka barnrätts- och ungdomsfrågor med utgångspunkt i barnkonventionen. De verkar alla på en generell nivå och har inte som uppgift att driva enskilda fall.

Publikationer och stödmaterial

- FN:s konvention om barnets rättigheter
- Unicefs information om barnkonventionen
- När Nordiska ministerrådet involverar barn och unga i sitt arbete. Principer och förhållningssätt
- Har du rätt glasögon på dig? Ett stöd att integrera ett barnrätts- och ungdomsperspektiv i Nordiska ministerrådets arbete
- Do Rights! Nordic perspective on child and youth participation
- Nordic Children and Young People in Figures 2021

Intersektionalitet i Nordiska ministerrådet

Bakgrund

Principen att ingen ska lämnas utanför har styrt utformningen av Agenda 2030 och de globala hållbarhetsmålen (*eng. leave no one behind*). I integreringsarbetet är det därför viktigt att vara medveten om ytterligare maktordningar som påverkar människors liv. I strävan mot en mer hållbar och jämlik värld är det avgörande att medvetet arbeta för **ökad inkludering av marginaliserade och utsatta grupper**. En gemensam nämnare för utsatta grupper är att de står inför särskilda hinder för deltagande och riskerar social, ekonomisk och politisk marginalisering. Faktorer som ålder och kön har ytterligare konsekvenser för graden och typen av marginalisering.

Intersektionalitet är ett begrepp som används för att beskriva hur olika maktordningar samverkar och påverkar människors förutsättningar. Aspekter som kön, sexuell läggning, ålder, etnicitet, religion, klass och funktionsförmåga påverkar människors möjligheter i olika situationer. I allt integreringsarbete är det viktigt att ha i åtanke att män och kvinnor eller barn och unga inte är homogena grupper utan inrymmer personer med varierande levnadsvillkor. Genom en intersektionell analys kan vi upptäcka hur olika maktordningar samverkar och förebygga och förhindra flerdig diskriminering eller att satsningar genomförs på felaktiga antaganden.

Nedan följer en introduktion till det nordiska samarbetet inom integrations-, funktionshinder- och LGBTI-området – områden som belyser några av de centrala maktperspektiv som behöver tas med i en intersektionell analys.

Intersektionalitet i Nordiska ministerrådet

Målsättningar

LGBTI

LGBTI är som tidigare nämnts en förkortning av engelskans lesbian, gay, bisexual, trans och intersex. De nordiska ministrarna för jämställdhet inom Nordiska ministerrådet har inlett ett formellt samarbete om likabehandling och lika rättigheter för LGBTI-personer. Tre fokusområden för homo-, bi-, trans- och intersexuella personer är frihet och öppenhet, livskvalitet och levnadsförhållanden samt nätverk och civilsamhälle.

Arbetet med LGBTI-fältet behöver bedrivas tvärsektoriellt och baserat på relevanta kunskaper och fakta. Det nordiska samarbetet måste ta hänsyn till att LGBTI-personer är olika. Skillnader finns dels mellan homo-, bi-, trans- och intersexuella personer och dels inom den enskilda gruppen, där det kan finnas ytterligare skillnader som relaterar till socioekonomisk bakgrund, etnicitet, religion, funktionsvariation, asylstatus, ålder och andra identitetskategorier. Ett intersektionellt perspektiv säkerställer att det nordiska samarbetet gynnar inte bara individen utan också samhället som helhet.

Funktionshinder

Det nordiska samarbetet kring funktionshinder syftar till att bidra till effektiv inkludering av personer med funktionsnedsättning i samhällets alla områden. Samarbetet omfattar alla med funktionsnedsättning, oavsett kön, könsidentitet, ålder, etnicitet, tro eller andra inkluderings- eller diskrimineringsgrunder. Tillgänglighet är en förutsättning för att personer med funktionshinder ska kunna vara delaktiga i ett sammanhang. Nordiska ministerrådets handlingsplan för samarbetet om funktionshinder för perioden 2018–2022 har tre fokusområden: mänskliga rättigheter, hållbar utveckling och fri rörlighet.

Mer information om nordiskt samarbete om funktionshinder finns på www.norden.org/sv/funktionshinder och www.nordicwelfare.org/funktionshinder.

Integration av flyktingar och invandrare

Samarbetsprogrammet för integration av flyktingar och invandrare är kopplat till de strategiska prioriteringarna för en konkurrenskraftig och socialt hållbar nordisk region. Jämställdhetsperspektivet och barn- och ungdomsperspektivet ingår både som oberoende fokusområden inom denna minoritetsgrupp samt som övergripande perspektiv i forskningsrapporter, projekt och nätverkssamarbete.

För exempel på detta hänvisas till: <https://nordicwelfare.org/integration-norden/>.

Organisation

Nordiska ministerrådet för jämställdhet och LGBTI (MR-JÄM) leder arbetet för LGBTI-området inom det nordiska samarbetet. Utöver detta stöder det nordiska samarbetet aktörernas nätverk och initiativ på fältet och har därför inrättat en nordisk LGBTI-fond som förvaltas av [Nordisk information för kunskap och kön \(NIKK\)](#).

Nordiska ministerrådet för social- och hälsopolitik (MR-S) har ansvar för arbetet med funktionshinder i det nordiska samarbetet. Ministerrådets rådgivande organ, Rådet för nordiskt samarbete om funktionshinder, är en resurs för hela det nordiska samarbetet och följer i enlighet med sitt mandat bland annat upp hur perspektivet integreras i det nordiska samarbetet. Funktionshinderrådets sekretariat är placerat vid Nordens välfärdscenter, en institution inom social- och hälsosektorn som har funktionshinder som ett av sina insatsområden och som genomför projekt, underlättar nätverk, samlar och sprider kunskap om området.

Samarbetsministrarna, MR-SAM, och därunder den nordiska samarbetskommittén, NSK, har det överordnade samordningsansvaret för det nordiska samarbetet på integrationsområdet.

Publikationer och stödmaterial

- Realizing the SDGs for All: Ensuring Inclusiveness and Equality for Every Person, Everywhere
- Kartläggning och analys av LGBTI-området i Norden
- Inga barn eller unga ska lämnas utanför. Barnrätts- och ungdomsperspektiv i nordiskt samarbete om funktionshinder
- Nordiskt samarbetsprogram för jämställdhet 2019–2022

Om denna publikation

Nordiska ministerrådets vägledning för integrering av hållbar utveckling, jämställdhet och ett barnrätts- och ungdomsperspektiv

PolitikNord 2021:732

ISBN 978-92-893-7157-5 PDF

ISBN 978-92-893-7158-2 ONLINE

<http://dx.doi.org/10.6027/politknord2021-732>

© Nordiska ministerrådet 2021

Layout: Erling Lynder och Louise Jeppesen

Foto: **Inledning:** Johannes Jansson / norden.org och Robert Bednarczyk/Norden.org. **Beskrivning av de tvärgående perspektiven:** Unsplash.com, Mads Schmidt Rasmussen / norden.org, Oddleiv Apneseth / norden.org. **Integrera i praktiken:** Vattenfall, Marie Hald / Norden.org, Mette Mjöberg Tegnander / norden.org. **Så kommer du igång:** Jennifer Wicks / Norden.org / Unsplash.com, Seppo Samuli / norden.org. **Hållbar utveckling:** Unsplash.com, NordGen. **Jämställdhet:** Mads Schmidt Rasmussen / norden.org, Emmi Storgård / norden.org. **Barnrätts- och ungdomsperspektivet:** Martin Zachrisson / norden.org, Yadid Levy / Norden.org, Moa Karlberg / norden.org. **Intersektionalitet:** Eiríkur Björnsson / Norden.org, Martin Zachrisson / Norden.org, NordForsk.

Det nordiska samarbetet

Det nordiska samarbetet är ett av världens mest omfattande regionala samarbeten. Det omfattar Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige samt Färöarna, Grönland och Åland.

Det nordiska samarbetet är politiskt, ekonomiskt och kulturellt förankrat och en viktig del av europeiskt och internationellt samarbete. Den nordiska gemenskapen arbetar för ett starkt Norden i ett starkt Europa.

Det nordiska samarbetet vill stärka nordiska och regionala intressen och värderingar i en global omvärld. Gemensamma värderingar länderna emellan bidrar till att stärka Nordens ställning som en av världens mest innovativa och konkurrenskraftiga regioner.

Nordiska ministerrådet

Nordens Hus

Ved Stranden 18

DK-1061 Köpenhamn

www.norden.org

Läs flera nordiska publikationer: www.norden.org/sv/publikationer

Integrering av hållbar utveckling, jämställdhet och ett barnrätts- och ungdomsperspektiv är en förutsättning för att nå Nordiska ministerrådets vision om att Norden ska vara världens mest hållbara och integrerade region år 2030.